

ЛОГОПЕДИЧНІ ІГРИ ТА ВПРАВИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ ВДОМА

Ігри в домашніх умовах допомагають дитині ближче познайомитися зі словом, розвивають дитячий потенціал і здібності. У цілому поповнюють, ефективно збагачують словник малюка, розвивають зв'язне мовлення.

Ігри та вправи на розвиток слухової уваги, сприймання, пам'яті

"Що ти почув?". Дитина тихо сидить на ігровому майданчику чи в кімнаті.

Запропонуйте заплющити очі й послухати вулицю.

Через деякий час дозвольте розплющити очі, та розпитайте дитину про її враження. Можливо вона почула гудок машини або сміх дітей, можливо – голос пташки чи ваше дихання і т.д.

"Де плескали в долоні?". Дитина стоїть посеред кімнати з заплющеними очима. Ви тихенько станьте в будь-якому кутку кімнати, та плесніть в долоні. Дитина, не відкриваючи очі повинна вказати напрямок, звідки вона почула сплеск.

"Вгадай, хто позвав?". В цій грі беруть участь не менше 3 дітей або членів сім'ї. Дитина стоїть посеред кімнати з заплющеними очима. Хто-небудь з інших гравців повинен позвати її. Дитина відгадує, хто саме її позвав.

"Доручення". Дитина сидить на відстані 5-6 м від дорослого. У вас на столі покладені різні іграшки. Ви чітко, середньої сили голосом звертається до дитини: "Візьми м'ячик і поклади його на килим" або: "Візьми зайчика і посади його на стілець" і т.д. Потім даєте завдання вже тихим голосом.

"Ехо". Дитина тихо сидить на ігровому майданчику чи в кімнаті. Ви пропонуєте їй слухати уважно, та повторювати за вами слово. Важливо навчити дитину вслуховуватися в звучання слів, тому намагайтеся говорити слова неголосно, пошепки. Необхідно дотримуватись принципу від простого до складного: насамперед добирати слова, не схожі за звуковим складом (Аня, кіт, стрибай, веселий, швидко), а потім – близькі за звучанням, але різні за змістом (Оля, Коля, сам, там, син, лин).

"Запам'ятай слова". На столі під серветкою лежать предметні картинки або іграшки. Ви пропонуєте дитині послухати два-три слова-назви, запам'ятати їх, а потім знайти на столі відповідні картинки (іграшки).

"Слухаємо музику". Дуже велике значення для розвитку слухового сприймання має слухання музики. Тому рекомендується проводити, так звані, музичні хвилини. Під час них ви пропонуєте дитині сісти або лягти на килим, бажано з заплющеними очима, що допомагає розслабитися і не реагувати на зорові подразники, а зосередити свою увагу на джерело звуку.

Ігри та вправи на розвиток фонематичного сприймання

"Впіймай звук!". Поясніть дитині, що ви будете вимовляти різні звуки, а їй потрібно буде плеснути в долоні - "впіймати звук", коли вона почує певний звук. Необхідно дотримуватись принципу від простого до складного:

- звук [а] серед у, у, а, у;
- звук [а] серед о, а, і, о;
- звук [і] серед и, е, і, и;
- звук [с] серед л, н, с, п;
- звук [с] серед ш, ж, ч, с і т.д.

"Повтори!". Запропонуйте дитині повторити за вами

склади

- та-та-да - пі- пи - ат-от
- па-па-ба - мі-ми - ум-ом
- ка-ка-га - ді-ди - іт-ит
- ва-ва-фа - кі-ки - ек-ек

"Ланцюжок слів". Запропонуйте дитині повторити за вами ряди слів, різних за значенням, але схожих за звуковим складом:

- мак, лак, так, бак;
- тачка, качка, дачка;
- сік, вік, тік, бік;

"Назви слово!". Запропонуйте дитині вибрати серед інших слів, та назвати лише те, яке починається на певний звук:

- на звук [а] серед слів Аня, Оля, Ігор, осінь, айстра;
- на звук [і] серед слів іграшки, овочі, автобус, Іра;
- на звук [б] серед слів мак, банка, танк, бочка.

"Знайди спільний звук!". Запропонуйте дитині визначити, який однаковий звук є в декількох різних словах. При вимовлянні слів чітко виділяйте даний звук

силою голосу, наприклад: "о-о-о-осінь", "о-о-о-окунь", "о-о-о-овочі"

- Оля, осінь, овочі, окунь - [о]
- Сад, суп, сумка, ніс, лис - [с]
- Аня, агрус, акула, автобус - [а]
- Маша, мак, мама, сом - [м]

Ігри та вправи на розвиток дихання

"Забий м'яч у ворота". Запропонуйте дитині подути на ватний чи поролоновий м'ячик, так, щоб він покотився у ворота (їх можна зробити з дроту, або намалювати). Повітряний струмінь повинен бути плавним, повільним, безперервним.

"Язичок-футболіст". Як і в попередній вправі треба забити м'яч у ворота, але тепер з допомогою язика. Дитина повинна посміхнутися та покласти широкий язик на нижню губу, і, неначе вимовляючи звук [ф] дути на кінчик язика.

"Літак". На кінчик носа покласти шматочок паперу або вати. Відкрити рот, широкий язик покласти на верхню губу, бокові краї язика притиснуті. Повітряний струмінь виходить посередині язика. Дитина повинна сильно подути, так, щоб "літак" полетів вгору.

"Пелюстки". Покладіть на долоню справжні або вирізані з паперу невеличкі пелюстки квітки. Запропонуйте дитині подути, щоб пелюстки злетіли з вашої долоні.

"Кораблик". Налийте у миску воду. Зробіть паперовий або пінопластовий кораблик, та покладіть його на воду. Запропонуйте дитині подути на кораблик спочатку довгим струменем повітря, наче вимовляючи звук "ф", а потім переривчасто, наче вимовляючи звук "п-п-п-п".

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ МОВИ ДИТИНИ

Проблеми з мовою найчастіше починаються в 3-4 роки. До цього віку багато дітей

вимовляють якісь слова неправильно і правильна мова налагоджується у дитини поступово. Але якщо після 3-4 років дитина як і раніше говорить неправильно, на це вже варто звернути увагу.

Вчитель-логопед радить у першу чергу при визначенні дефектів мовлення звертати

увагу не на те, як дитина вимовляє ті чи інші слова, а на те, як вона будує словосполучення і фрази.

1-1,5 року - дитина вчиться розуміти мову, пробує вимовляти окремі слова і склади,

речення ще не говорить. У цей час з дитиною добре б займатися наслідувальними

вправами: поцвірінькати, як пташка (пі-пі-пі), відтворити, як гуде машина (у-у-у), як

біжить кінь (цок-цок) ...

1,5-3 роки - у дитини вже сформувалася базова мова, з'являється певний словниковий

запас, який поступово розширюється. На даному етапі відбувається виправлення звуків і

формування вже грамотної мови, причому, не тільки у вимові слів, але і в правильній

побудові фраз і речень.

3-6 років - мова дитини ставати все яскравіше і багатше, з'являються більш складні

речення, яскраві порівняння, прислівникові і дієприслівникові звороти. Дитина навчається в цьому віці читати і писати.

Методичні рекомендації вчителя-логопеда для батьків дітей з особливими потребами

Мовлення — це найважливіший засіб не лише спілкування, а й набуття знань. Достатній рівень розвитку мовлення є основою повноцінного психічного розвитку. За останні роки значно зросла кількість молодших школярів, які мають мовленнєві порушення. Діти з нормальним фізичним слухом та інтелектом, у яких порушена вимовна сторона мовлення й особливо фонематичний слух.

Щоб Ваша дитина змогла опанувати всю складну систему української мови, їй потрібна допомога не тільки фахівців (вчителя-логопеда, невролога, практичного психолога, дефектолога та ін), але і Ваша підтримка та увага. При правильному розумінні та відношенні батьків до мовного дефекту дитини, при

активній участі мами і тата в процесі подолання мовного недоліку, фахівці набагато швидше домагаються таких довгоочікуваних слів, фраз, пропозицій з вуст дитини. Отже,

-регулярно виконуйте разом з дитиною артикуляційну гімнастику (перед дзеркалом 1-2рази на день);

- формуйте звукову культуру у вашої дитини («Як шумить вітер?», «Як сичить змія?» і т.д.);

-озвучуйте якомога більше дій дитини і своїх, в повсякденному житті («Одягаємо на праву ніжку, носочок», «Я беру сік, наливаю його в стакан» і т.д.);

- по можливості не виконуйте прохання дитини, якщо вона висловлена жестами, мімікою (попросіть озвучити як в неї це виходить);

- перетворіть прогулянки дитини в захоплюючі подорожі, емоційно розповідайте їй про події на вулиці, просіть показати різні предмети(покажи мені «високе дерево, найнижче дерево, жовте листя»);

- якщо дитина плутає, пропускає, спотворює склади в словах, допоможіть їй сформувати ритм власної мови (промовляйте важке слово по складах, за допомогою плескання і т.д.).

- учіть дитину орієнтуватися у власному тілі. Стоячи разом з нею перед дзеркалом, показуйте і називайте: «Вгорі у нас голова, а внизу стопи; ось права рука (нога, вухо, око), ось ліва» і т. д. (це необхідно для оволодіння читанням, письмом, математичними операціями коли дитина піде до школи).

Регулярно консультуйтеся з фахівцями з питань мовленнєвого розвитку Вашої дитини.

Мовлення дорослих - взірець для наслідування

Мовлення дорослих - приклад для дітей. Успіх мовленнєвого розвитку дитини насамперед залежить від мовлення дорослих і, зокрема, батьків. Маля навчається говорити завдяки слуху і здібності до наслідування. Відомо, що дитина дошкільного віку легко наслідує неправильну вимову дорослих, переймає місцеву говірку, діалектизми, вульгаризми. Дитина швидше навчиться правильно, якщо чути навколо себе правильну літературну мову дорослих. У розвитку мовлення дітей надзвичайно важливу роль відіграє добрий слух.

Поради батькам

- Не повторюйте за дитиною неправильної вимови звуків.
 - Розмовляйте з дитиною, правильно вимовляючи слова.
 - Своєчасно виправляйте неправильну звуковимову дитини.
 - Якщо мовлення вашої дитини нечітке і незрозуміле для оточення, зверніться до вчителя-логопеда.
 - Вірші, скороговки стануть надійними помічниками у вихованні правильного і виразного мовлення вашої дитини.
-

Скільки слів повинна знати дитина?

Словниковий запас кожної дитини складається із активної і пасивної частини. Активний словник включає в себе ті слова, які ми повсякденно використовуємо. Пасивний – це такі слова, які ми розуміємо, але користуємось рідко.

Пасивний словник завжди більший. Активний словник дитини в 1 рік складає біля 10 слів, а у 3 роки – це вже 1000 слів. У 4 роки дитина вимовляє до 1500 слів; 7-річна дитина використовує приблизно 4000 слів. Якісний словник дошкільнят різного віку суттєво відрізняється. У 3-4 роки малюк ще вживає слова типу «ляля», «киця», часто заміняє назву предмета словом «це», «те»: «Дай мені те». Прикметники часто носять узагальнюючий характер: «хороший» - це і гарний, і добрий, і веселий. В активному запасі частіше всього зустрічаються іменники, прикметники, дієслова.

5-річна дитина надзвичайно допитлива і балакуча. Це сприяє швидкому збагаченню словникового запасу числівниками, прислівниками та іншими частинами мови. Активний словник 6-7-річної дитини значно багатший. Вона вільно користується різними частинами мови, правильно називає предмети, їх ознаки і властивості, а також дії предметів.

Батьки можуть проводити з дитиною словникові ігри. Наприклад, гра «Скажи навпаки»: чорний-білий, великий-маленький, теплий-сухий тощо. Цікава дітям гра «Плутанина». Дорослий називає фрукти: яблуко, груша, помідор, слива, апельсин, вишня. Дитина повинна помітити помилку.

Під час прогулянок і спостереженням за природою можна збагатити мовлення дитини народними прикметами. «Сонце світить, та не гріє», «Сонце низько – вечір близько», «Ластівка низько літає – дощ обіцяє».

Важливо знати, що дитина краще засвоює нові слова, якщо вони зв'язані з безпосереднім спілкуванням з предметом. Наприклад, дитина гладить кішку і запам'ятовує слова «м'яка», «пухнаста». Оволодіння багатим словниковим запасом можливе тільки на основі звукової культури мовлення. У 4-5 років дитина вже повинна правильно вимовляти всі звуки і розрізняти їх.

Мовний апарат дітей має свої особливості. Голосові зв'язки і гортань дошкільника коротші, ніж у дорослого. Язик займає більшу частину ротової порожнини, рухи його недостатньо координовані. Цим можна пояснити деякі вади звуковимови. У дітей невеликий об'єм легенів, тому мовне дихання недостатньо розвинуте.